

Zainteresowanie klimatem w naukach historycznych ma długą tradycję, choć przez znaczący okres był to nurt rozwijający się na marginesie badań nad klęskami elementarnym. Momentem przełomowym okazała się opublikowana w 1967 r. praca Emmanuela le Roy Ladurie mówiąca o historii klimatu w ciągu ostatniego tysiąca lat. Autor zwrócił w niej uwagę między innymi na wpływ anomalii pogodowych na wysokość plonów¹. Prowadzone w kolejnych latach dyskusje nad zmianami klimatu współcześnie i w przeszłości zaowocowała popularyzacją tej problematyki wśród historyków różnych specjalizacji. Niniejszy projekt zakłada uzupełnienie dotychczasowych badań nad historią klimatu w dawnych wiekach o nowe, wcześniej w takich studiach niewykorzystywane, dane zaczerpnięte z masowych źródeł gospodarczych (między innymi z lustracji, inwentarzy i rachunków zbożowych), które pozwalają uchwycić długotrwałe konsekwencje zmian klimatu.

Celem niniejszego projektu jest więc zbadanie charakteru i skali wpływu warunków pogodowych na wybrane zjawiska gospodarcze, takie jak: produkcja roślinna (w szczególności wysokość plonów rolnych oraz struktura zasiewów), ruch cen produktów rolnych oraz ich eksport z kraju. Głównym założeniem badań jest udzielenie odpowiedzi na pytanie: czy zmiany klimatu zachodzące w okresie wczesnowożytnym wywarły widoczny wpływ na gospodarkę Rzeczypospolitej przedrozbiorowej. Przedmiotem analiz stanie się zatem porównanie wskaźników gospodarczych z rekonstrukcjami dawnego klimatu. Należy w tym miejscu także zaznaczyć, że rozwój ekonomiczny Polski na początku epoki nowożytnej, a następnie kryzys nie tylko polityczny, ale również gospodarczy, jaki dotykał kraj w XVII i XVIII stuleciu przypada na okres małej epoki lodowcowej, a więc czas wyraźnego oziębienia się klimatu na półkuli północnej.

Na realizację projektu będzie się składać kilka etapów badań. Jednak zdecydowana większość czasu poświęcona zostanie opracowaniu bazy danych opartej o zachowane lustracje, inwentarze, rachunki zbożowe. Źródła o charakterze inwentarzowym oferują materiał wybitnie masowy, wymagający wykorzystania odpowiednio dostosowanych narzędzi badawczych. Trzon analizy opiera się zatem o metody kwantytatywne, które nadal są rzadko wykorzystywane w polskiej historiografii.

¹ E. le Roy Ladurie, *Histoire du climat depuis L'an Mil*, Paris 1967.